

“การผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพ”

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ร้อยตำรวจเอกวิสูตร กันไชยศักดิ์ ประธาน ศพก.อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) อำเภอเมืองลำพูน เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารวิชาการและบริการทางด้านการเกษตรในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นกลไกในการบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯและหน่วยงานภาคี ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ อำเภอเมืองลำพูนอีกด้วย

จุดเริ่มต้นและแรงบันดาลใจ

ประวัติความเป็นมา “จากพื้นที่นาข้าวแล้งน้ำ ฝู่สวนลำไยและเกษตรผสมผสาน” เป็นคำนิยามที่ลงตัวกับสวนของร้อยตำรวจเอกวิสูตร กันไชยศักดิ์ ผู้กองวิสูตร เล่าให้ทีมงานของเราฟังว่า อดีตตนเคยเป็นข้าราชการตำรวจและลาออกมาทำสวนเมื่อปี ๒๕๕๐ บนเนื้อที่ ๖.๓ ไร่ ซึ่งเป็นที่นาดอน ไม่มีน้ำสำหรับการทำนาจึงหันมาปลูกลำไยจำนวน ๙๒ ต้น ปี ๒๕๕๕ เริ่มทำลำไยนอกฤดูเป็นปีแรกและประสบกับปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำจึงผันตัวเองมาทำลำไยนอกฤดูใน ปี ๒๕๕๖ และเริ่มลงมือปลูกพืชชนิดอื่นๆ แบบผสมผสาน ปัจจุบันมีมะนาว ๕๐ ต้น มะพร้าวน้ำหอม ๘ ต้น แก้วมังกร ไม้หอม บ่อดินเลี้ยงปลา ๑ บ่อ ไข่ ปลูกผักและเพาะเห็ดร่วมด้วยภายในพื้นที่ และประสบความสำเร็จในการทำสวนเป็นอย่างมาก จึงเริ่มเข้าเป็น ศพก. เมื่อปี ๒๕๕๙ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่

ข้อมูลพื้นฐานของศพก.เมืองลำพูน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่..... ตำบล ศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน บนเนื้อที่ ๖.๓ ไร่ มีลำไยทั้งสิ้น ๙๒ ต้น อายุเฉลี่ย ๑๗ ปี

สภาพภูมิประเทศ เป็นที่นาดอน ดินเหนียวแต่มีการปรับปรุงบำรุงดินปัจจุบัน มีลักษณะเป็นดินด่ำ มีธาตุอาหารสมบูรณ์ แหล่งน้ำได้มาจากบ่อบาดาลสระน้ำภายในสวน

การดำเนินงานของ ศพก.เมืองลำพูน

ให้น้ำอย่างรู้ค่า ทำอย่างไร? “การให้น้ำลำไยที่ผลิตในฤดูกาลและนอกฤดูกาลต่างกันครับ ซึ่งนอกฤดูกาลจะต้องดูแลระดับความชื้นมากกว่าในฤดูกาล ซึ่งน้ำมีความสำคัญต่อผลผลิตลำไยมาก หากขาดน้ำและความชื้น การให้ปุ๋ยและฮอร์โมนจะไม่มีผลครับ ซึ่งการให้น้ำสามารถปฏิบัติได้ตามตารางต่อไปนี้” ผู้กองวิสูตร กล่าว

เดือน	ระยะ	การให้น้ำ
ลำไยในฤดู		
มกราคม	แทงช่อดอก	เมื่อเห็นเป็นช่อดอกแล้ว ควรมีการให้น้ำเล็กน้อย และเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ
กุมภาพันธ์	ดอกบาน	ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ
มีนาคม-เมษายน	ติดผลขนาดเล็ก	ระยะนี้ต้องให้น้ำสม่ำเสมอ ถ้าขาดน้ำจะทำให้ผลแคระแกร็นและร่วง
พฤษภาคม-กรกฎาคม	ผลกำลังเจริญเติบโต	ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ
สิงหาคม	เก็บเกี่ยวผลผลิต	ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วยให้ใบอ่อนแตกเร็วขึ้น
พฤศจิกายน	ใบแก่	หลังจากหมดฝนแล้ว งดการให้น้ำเพื่อให้ต้นพักฟื้นตัวเร็วขึ้น
ธันวาคม	ใบแก่	งดการให้น้ำเพื่อให้ต้นลำไยมีการสร้างตาดอก
ลำไยนอกฤดู		
มิถุนายน	ช่วงราดสาร	รดน้ำบริเวณราก หรือบริเวณที่หว่านสารให้น้ำลึกลงไป ประมาณ ๒ นิ้ว ห่างกัน ๓-๗ วัน
กรกฎาคม	ช่วงออกดอก	ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ
สิงหาคม	ช่วงผสมเกสร	ให้น้ำประมาณ ๒๕๐-๓๕๐ ลิตรต่อต้น ขึ้นอยู่กับขนาดของต้น สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง
กันยายน – ธันวาคม	ช่วงการติดผลและการพัฒนาผล	ให้น้ำประมาณ ๒๕๐-๓๕๐ ลิตรต่อต้น ขึ้นอยู่กับขนาดของต้น สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง
มกราคม – กุมภาพันธ์	ก่อนการเก็บเกี่ยว	ให้น้ำประมาณ ๒๕๐-๓๕๐ ลิตรต่อต้น ขึ้นอยู่กับขนาดของต้น สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

การทำปุ๋ยหมักได้ต้นลำไย มีหลักการอย่างไร? ผู้กองวิสูตร กล่าวว่า “เนื่องด้วยปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ การลดต้นทุนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำสวนลำไย การทำปุ๋ยหมักได้ต้นลำไยจึงเป็นคำตอบในการลดต้นทุนที่ดีที่สุด โดนยึดหลักการ ๕ ลด ๔ เพิ่ม ดังนี้

๑. ลดปริมาณการให้น้ำ ลง ๕๐ %
๒. ลดจำนวนการให้น้ำลงจาก ทุกๆ ๕ วัน เป็นทุกๆ ๑๐ วัน
๓. ลดค่าไฟในการสูบน้ำได้

๔. ลดประมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง ๓๐ %

๕. ลดประมาณแรงงานลง เนื่องจากไม่ต้องเก็บในลำไยออกจากต้น

นอกจากนี้ยังเพิ่ม ๑. เพิ่มดินดี มีธาตุอาหารครบ

๒. เพิ่มไส้เดือนแรงงานชั้นดีในการย่อยสลาย

๓. เพิ่มความชุ่มชื้นรอบโคนต้นและทรงพุ่ม

๔. เพิ่มอากาศดีเนื่องจากลดการเผาใบลำไยลงได้

วิธีการในการผลิตปุ๋ยหมักใต้ต้นลำไย โดยใช้ใบลำไย

๑. ตัดกิ่งลำไยให้โปร่ง วางกิ่งลำไยเป็นชั้นๆ รอบต้นลำไย

๒. กวาดใบลำไยมากองต่อจากกิ่ง แล้วทำสลับชั้นไปเรื่อยๆ

๓. โรยปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี สูตร ๒๕-๗-๗ อัตราส่วน ๑:๑ รองทรงพุ่ม ประมาณ ๑-๒ กิโลกรัมต่อต้น

๔. ราดด้วยซุเปอร์ พด. ๑ ให้ชุ่ม

๕. รดน้ำให้ชุ่มทุกๆ ๗-๑๐ วัน ประมาณ ๖-๘ เดือน กิ่งและใบลำไยจะย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมักอย่างดี ”

“ซึ่งประโยชน์ในการผลิตปุ๋ยหมักแบบนี้ คือ กองปุ๋ยไม่เกิดความร้อน รักษาความชื้นในดินได้ดี ใบไม้ด้านล่างเน่าเปื่อยได้ง่ายเป็นอาหารให้แก่พืชได้เร็ว เป็นต้น ” ผู้กองวิสูตรกล่าวเพิ่มเติม

การตัดแต่งกิ่งลำไยภายในสวน วิธีทำอย่างไร? ผู้กองวิสูตร เล่าให้ฟังว่า “สมัยทำลำไยแรกๆ ไม่มีการตัดแต่งกิ่งครับเพราะเสียดายกิ่ง แต่ด้วยปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่ดีพอ จึงเริ่มหาความรู้จากการตัดแต่งกิ่ง ซึ่งก็ได้ความรู้จากอาจารย์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นคนแนะนำครับ ปัจจุบันภายในสวนจะตัดแต่งกิ่งลำไย ทรงพุ่ม โดยการใช้เครื่องมือตัดตรงกลางทรงพุ่มเพื่อให้แดดส่องถึง โดยจะเหลือ กิ่งหลัก ๑ กิ่ง กิ่งแขนง ๓ กิ่ง และกิ่งย่อยอีก ๓ กิ่ง บนต้นและเหลือใบไว้บ้างตรงปลายกิ่ง

เมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างลำไยไม่ตัดแต่งกิ่งและลำไยที่ตัดแต่งกิ่ง พบว่า ลำไยที่ตัดแต่งกิ่งให้ผลผลิตที่ดีกว่า ลูกมีขนาดที่โตได้เกรดคุณภาพ AA และปริมาณของผลผลิตต่อต้นยังเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผมคาดว่าจะรอแตกใบอ่อน ประมาณ ๓ ครั้งและจะรูดสารโปรแทสเซียมคลอไรด์ประมาณ มิถุนายน ๒๕๖๒ นี้ครับ”

“ผมไว้ผล ๖๐-๗๐ ลูกต่อช่อ กำลังดี” ผู้กองวิสูตรกล่าวนำ ก่อนจะเล่าเรื่อง “การตัดแต่งช่อผลลำไย ปีนี้เป็นปีที่ ๒ สำหรับการตัดแต่งช่อผลลำไย ซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ได้เกินความคาดหมายครับ ลูกลำไยสม่ำเสมอทั้งช่อ ง่ายต่อการคัดแยกเกรดและลงตะกร้าขาว ซึ่งการตัดแต่งช่อผลจะดำเนินการในช่องที่เมล็ดกำลังจะดำ ซึ่งจะสามารถเห็นผลที่ไม่สมบูรณ์หรือผลที่เบียดเสียดกับผลอื่นอยู่ทำให้ผลโตไม่เต็มที่ และที่สำคัญจะไม่พบผลแตกภายในช่อที่ผ่านการตัดแต่งแล้ว ซึ่งโดยภาพรวมราคาจะดีกว่าการไม่ตัดแต่งช่อผล”

“ปุ๋ยเป็นสิ่งสำคัญครับ นอกจากปุ๋ยหมักต้องเสริมปุ๋ยเคมีและแคลเซียมโบรอนในทุกๆระยะครับ”

ปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารแก่พืชเร็วที่สุด แต่ด้วยราคาในท้องตลาดที่แพงจึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อ มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ต้นทุนการผลิตลดลงไปเยอะครับ ซึ่งหลักแล้ว ปุ๋ยที่ใช้ภายในสวนจะเป็นสูตร ๒๕-๗-๗ , ๑๕-๑๕-๑๕ , ๑๓-๑๓-๒๑ ซึ่งปุ๋ยเหล่านี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตลำไยต้องแต่เริ่มครับ ดังนั้นปริมาณที่ใช้จะค่อนข้างเยอะซึ่งผมซื้อแม่ปุ๋ยมา ๓ ตัวครับ N-P-K มาผสมตามอัตราส่วนที่ระบุในคำแนะนำ แล้วใช้ภายในสวน

แคลเซียมโบรอนธาตุอาหารพืชประจำสวน “โดยบทบาทสำคัญของแคลเซียมโบรอน โดยแคลเซียม ช่วยในการคายน้ำ พืชที่ต้องออกดอก ออกผลในช่วงนอกฤดู จะคายน้ำเมื่อใบสังเคราะห์แสง อาจจะทำให้ใบไหม้ แต่หากมีการผสมแคลเซียมที่เพียงพอจะช่วยไม่ให้ใบไหม้ได้ ส่วนโบรอน จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการเคลื่อนย้ายแป้ง และน้ำตาลให้กับพืช ฉะนั้นในช่วงที่พืชต้องคายน้ำ จะใช้พลังงานมาก โบรอนจึงทำหน้าที่พาพลังงาน

สูตรปุ๋ยที่ต้องการผสม	จำนวนที่ต้องการผสม (กิโลกรัม)	แม่ปุ๋ยใช้ผสม (กิโลกรัม)				
		46-0-0	18-46-0	0-0-60	21-0-0 (ร้อยละ 5)	ฟอสเฟอรัส
		แมกนีเซียม	แมกนีเซียม	แมกนีเซียม	แมกนีเซียม	สารตัวเติม
15-15-15	50	9	17	13	2.5	8.5
	100	18	33	25	5	19
	1000	176	326	250	50	198
16-16-8	50	10	18	7	2.5	12.5
	100	19	35	14	5	27
	1000	189	348	134	50	279
16-20-0	50	8	22	0	2.5	17.5
	100	16	44	0	5	35
	1000	155	435	0	50	360
18-8-8	50	15	9	7	2.5	16.5
	100	30	18	14	5	33
	1000	301	174	134	50	341
13-13-21	50	8	15	18	2.5	6.5
	100	15	29	35	5	16
	1000	150	283	350	50	167
25-7-7	50	23	8	6	2.5	10.5
	100	47	16	12	5	20
	1000	462	153	117	50	218
16-16-16	50	10	18	14	2.5	5.5
	100	19	35	27	5	14
	1000	189	348	267	50	146
35-5-0	50	35	6	0	2.5	6.5
	100	70	11	0	5	14
	1000	696	109	0	50	145
21-3-3	50	21	4	3	2.5	19.5
	100	41	7	5	5	42
	1000	409	66	50	50	425

มาให้ นี่คือความสำคัญของแคลเซียมโบรอนต่อการออกดอก ออกผลของลำไยครับ ซึ่งในตลาดจะมีหลายหลายยี่ห้อ ก็ต้องเลือกใช้ เพราะบางที มีส่วนผสมอื่นๆ เพิ่มเติม ต้องศึกษาว่าดีต่อลำไยในช่วงนั้นๆหรือไม่ ในสวนแคลเซียมโบรอนจะใช้ ๑๐๐ - ๒๐๐ ซีซี ต่อ น้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่น ๓-๔ ครั้ง ตั้งแต่เมื่อดอกเล็กจนถึงเก็บเกี่ยว นอกจากนี้จะทำให้ติดผล ชั่วเหนียว เนื้อแน่น รสชาติดี แล้วยังทำให้ สีสวยอีกด้วย ” ผู้กองวิสูตรกล่าว

“อะไรคือความสำเร็จของ ศพก.เมืองลำพูน” ผู้กองวิสูตร กล่าวว่า “ผมลดรายจ่ายในครอบครัวจากการทำการเกษตรแบบผสมผสาน กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน และผมลดต้นทุนการผลิตลำไยลงจากการทำปุ๋ยหมักใต้ต้นลำไย การให้น้ำแบบประหยัด และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน นอกจากนี้ การที่เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาเรียนรู้ในแปลงแห่งนี้และกลับไปทำภายในสวนตนเองถือว่าเป็นความสำเร็จของ ศพก.เมืองลำพูน”

การสรุปความรู้ที่ได้รับจากบทเรียน

๑. **ขุมความรู้ (Knowledge Assets) คือ ปัจจัยที่ทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ**
 ๑. การศึกษาหาความรู้ จากทั้งผู้รู้ หน่วยงาน แหล่งการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ที่มาให้ความรู้ ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยวความรู้ได้มาก
 ๒. การฝึกปฏิบัติ ลงมือทำ ลองผิด ลองถูก พลิกแพลงสูตร คิดค้น ใช้การทดลองทำภายในสวน เพื่อให้ได้ผลออกมาดีที่สุด
 ๓. ประสบการณ์การทำสวน กว่า ๑๐ ปี ให้ผลตอบแทนมากมาย แต่ก็ล้มเหลวมาพอสมควร ทำให้เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาอีก ประสบการณ์ที่ได้สั่งสมไว้จะช่วยแก้ปัญหาได้
 ๔. การวางแผนการผลิต ในสวนจะมีลำไยนอก ฤดูทั้งหมด ๓ รุ่น ซึ่งแต่ละรุ่นจะวางแผนการตลาดไว้แต่ช่วงเทศกาล เช่น ตรุษจีน กินเจ ไหว้พระจันทร์ ปีใหม่ ซึ่งเป็นช่วงที่ลำไยได้ราคาดีที่สุด
 ๕. ความพากเพียร อดทน สม่่าเสมอ ทำให้เกิดความสำเร็จได้

๒. แก่นความรู้ (Core Competence) คือ สมรรถนะหลักที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งมาจากขุมความรู้

๑. การฝึกอบรม /ศึกษา/สัมมนาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์
๒. การวางแผนการผลิตที่ดี
๓. ความอดทน พยายาม
๔. การเปิดใจยอมรับทั้งความรู้ใหม่ๆ เทคโนโลยี และผู้มาให้ความรู้

๓. กลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา (Tactics)

๓.๑ กลยุทธ์ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา

การวางแผนการทำงาน อย่างเป็นขั้นตอน จะทำให้ง่ายในการจัดการถ้าเกิดปัญหาในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

๓.๒ กฎระเบียบ/แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Theory)

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรผสมผสาน ทำให้ลดรายจ่ายในครอบครัวลง และเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น

รายชื่อผู้ร่วมถอดบทเรียน

๑. ดร.ประหยัด	มะโนพะเส้า	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
๒. นายมนตรี	ทองงาม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๓. นายมานิตย์	ธรรมไชย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๔. นางสาวเรียงขวัญ	สุริยะปัน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๕. นางสาวสุพัตรา	สุนันตา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๖. นางสาวสุดธิดา	หาญฤทธิ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๗. นางสาวทิพย์สุนันธ์	แก้วกัญญา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร